

2. Martin Gräs Lind, Ulovlig tilvejebragte beviser i civile sager, Ugeskrift для Retsvæsen, 2004.
3. Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on electronic evidence in civil and administrative proceedings (Adopted by the Committee of Ministers on 30 January 2019, at the 1335th meeting of the Ministers' Deputies) <https://arrestedlawyers.files.wordpress.com/2019/02/cm2018169-add1final.pdf>

Ключові слова: цивільне судочинство Данії, Данський закон про здійснення правосуддя, принцип вільної оцінки доказів, електронні докази, електронні документи.

Ключевые слова: гражданское судопроизводство Дании, Датский закон об осуществлении правосудия, принцип свободной оценки доказательств, электронные доказательства, электронные документы.

Key words: Danish civil proceedings, Danish law on the administration of justice, the principle of free evaluation of evidence, electronic evidence, electronic documents.

ЧВАНКІН СЕРГІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

*голова Київського районного суду м. Одеси,
голова Асоціації слідчих суддів України,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЕЛЕКТРОННЕ ПОВІДОМЛЕННЯ ЯК ДОКАЗ: ЧИ ПОТРІБНО СКРІПЛЮВАТИ ЕЛЕКТРОННИМ ПІДПИСОМ?

Стрімкий розвиток інформаційних технологій спричиняє виникнення різних видів електронних доказів, що актуалізує проблему визначення їх змісту.

Будь-яке, зокрема й електронне повідомлення є засобом спілкування індивідів. Спілкування завжди означає обмін інформацією, і якщо така інформація стосується обставин цивільної справи, вона може бути використана в процесі судового доказування.

Важливо, що в тексті процесуального закону текстові, мультимедійні та голосові повідомлення виокремлені як самостійний вид електронних доказів, але їх відмінність від електронних документів не є очевидною.

Наприклад, О. Писаренко наполягає на тому, що переписка по електронній пошті чи інших месенджерах може використовуватись як належний доказ у суді лише якщо вона є електронним документом, тобто скріплена електронним підписом [1]. Адже як вбачається з наведених вище положень Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 р. № 851-IV, електронні дані можуть вважатись електронним документом лише за наявності обов'язкових реквізитів документа, серед яких неодмінно – електронний підпис. Утім такий підхід є доволі спірним з огляду на наступне.

Наскільки часто, обмінюючись електронними повідомленнями, відправники скріплюють їх електронними підписами? Навіть при офіційному електронному спілкуванні таке відбувається не завжди,

а у приватному – практично ніколи. При цьому навіть якщо файл з електронним листуванням подається до суду скріплений електронним підписом, то в такому випадку йдеться лише про надання до суду належним чином завіреної електронної копії електронного доказу (ч. 2 ст. 100 ЦПК), оригінал якого все одно не має електронного підпису. Тому обмежувальне тлумачення положень ст. 100 ЦПК, відповідно до якого як належний та допустимий доказ може розглядатися лише електронне повідомлення, скріплене електронним підписом, практично не дозволяє використання в процесі судового доказування переважної більшості електронних повідомлень.

Тому більш правильно вбачається точка зору, що суди не мають підстав ігнорувати електронні листи, не посвідчені електронним підписом [2]. Так, виходячи з того факту, що у ч. 1 ст. 100 ЦПК текстові, мультимедійні та голосові повідомлення названі як окремі від електронних документів електронний доказ, слід констатувати, що електронне повідомлення не може бути визнане недопустимим доказом лише на тій підставі, що його оригінал не скріплений електронним підписом. Якщо оригінал електронного повідомлення скріплений електронним підписом, то його необхідно розглядати саме як електронний документ, який слугує прямим доказом факту направлення конкретно особою відповідного повідомлення адресату, а також слугувати підтвердженням змісту такого повідомлення. Якщо ж електронне повідомлення не скріплене електронним підписом, то воно може слугувати непрямим доказом зазначених вище обставин, оскільки дає змогу лише припустити їх існування і потребує додаткових зусиль для встановлення адресанта (якщо особа заперечує факт направлення саме нею цього повідомлення) за допомогою інших судових доказів. Наприклад, Солом'янський районний суд м. Києва прийняв до уваги як доказ на підтвердження обставин справи електронну переписку між сторонами спору у програмному забезпеченні Skype. Суд, між іншим, зазначив, що представник позивача посилався, що відповідно до вказаної переписки не можна ідентифікувати осіб даної переписки та те, що вона позивача взагалі не стосується. Однак, у даній переписці вказуються дані позивача, зокрема його номер телефону, що відповідає його контактному номеру телефону [3].

В іншій справі судом було прийнято до уваги в якості електронного доказу електронну переписку в групі месенджера Viber. При цьому автора електронного повідомлення було встановлено за фотографією у профайлі та на основі показань свідків [4].

Таким чином, наявність електронного підпису на електронному повідомленні лише збільшує його доказову силу, а не є умовою допустимості електронного повідомлення як доказу в суді.

Список використаної літератури:

1. Писаренко А. Фиксация содержания веб-страницы для суда. Электронные доказательства в суде. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analitics/189715_fiksatsiya-soderzhaniya-veb-stranitsy-dlya-suda-elektronnye-dokazatelstva-v-sude
2. Мисник Н. Електронні докази в суді: вирішення проблем доказування чи поле для фальсифікацій. Юридична газета. 2019. № 19 (673). URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/elektronni-dokazi-v-sudi-virishennya-problem-dokazuvannya-chi-pole-dlya-falsifikacij.html>.
3. Рішення Солом'янського районного суду м. Києва від 13 березня 2019 року у справі № 760/31110/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80519277>.
4. Рішення Малиновського районного суду м. Одеси від 28 листопада 2019 року у справі № 521/3493/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86095944>.

Ключові слова: електронні докази, електронне повідомлення, електронний підпис.

Ключевые слова: електронні докази, електронне повідомлення, електронний підпис.

Key words: electronic evidence, electronic message, electronic signature.

ДЕНИСЯК НАТАЛЯ МИКОЛАЇВНА

*Міжнародний гуманітарний університет,
доцент кафедри цивільного та господарського права та процесу,
кандидат юридичних наук, доцент*

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ В РЕФОРМУВАННІ НОТАРІАТУ УКРАЇНИ

Нотаріат кожної країни має свій «менталітет». Нотаріат України повинен мати власне обличчя, враховуючи історичні чинники та сучасні реалії. Однак багато конструктивних моментів можна запозичити у нотаріатів балтійських країн, Німеччини, Франції, Грузії та навіть Казахстану.

Як зазначав на одній з міжнародних конференцій віцепрезидент Федеральної нотаріальної палати Німеччини Ріхард Бок, нотаріус є економічно вигідним для держави правоохоронцем, оскільки на діяльність приватного нотаріату держава не витрачає жодної копійки. В Німеччині держава не тримає нотаріат у лещатах жорсткого контролю, там діють квоти, а професія нотаріуса надзвичайно шанується. Попри стрімкий розвиток «цифри», важливе значення має саме особиста роль нотаріуса в цивільному обігу, індивідуальний підхід до кожної справи. Тобто інформаційні технології повинні бути дієвим інструментом у руках нотаріуса-професіонала [1, с. 90].